

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

19 päivänä tammikuuta 2017*

Muutoksenhaku — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Metakrylaattimarkkinat — Sakot — Emoyhtiöiden ja niiden tytäryhtiön yhteisvastuu kilpailusääntöjen vastaisesta tytäryhtiön toiminnasta — Tytäryhtiö maksaa sakon — Tytäryhtiön sakon määrän alentaminen unionin yleisen tuomioistuimen tuomion seurauksena — Euroopan komission kirjanpitäjän kirjeet, joissa emoyhtiöitä vaaditaan maksamaan komission tytäryhtiölle palauttama summa viivästyskorkeineen — Kumoamiskanne — Kannekelpoiset toimet — Tehokas oikeussuoja tuomioistuimissa

Asiassa C-351/15 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 10.7.2015,

Euroopan komissio, asiamiehinään V. Bottka ja F. Dintilhac,

valittajana,

jota tukee

EFTAn valvontaviranomainen, asiamiehenään C. Perrin,

väliintulijana,

ja jossa muina osapuolina ovat

Total SA, kotipaikka Courbevoie (Ranska), ja

Elf Aquitaine SA, kotipaikka Courbevoie,

edustajinaan E. Morgan de Rivery ja E. Lagathu, avocats,

kantajina ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta sekä tuomarit E. Regan, J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund ja S. Rodin (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: N. Wahl,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Giacobbo-Peyronnel,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 9.6.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,
kuultuaan julkisasiamiehen 21.7.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Euroopan komissio vaatii valituksessaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen 29.4.2015 antaman tuomion Total ja Elf Aquitaine v. komissio (T-470/11, EU:T:2015:241; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla kumottiin osittain 24.6.2011 päivätty komission kirje BUDG/DGA/C4/BM/s746396 (jäljempänä 24.6.2011 päivätty kirje) ja 8.7.2011 päivätty komission kirje BUDG/DGA/C4/BM/s812886 (jäljempänä 8.7.2011 päivätty kirje; yhdessä riidanalaiset kirjeet), joilla Total SA ja Elf Aquitaine SA (jäljempänä myös vastapuolet) veloitettiin EY 81 artiklan ja Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 31.5.2006 tehdyn päätöksen K(2006) 2098 lopullinen (asia COMP/F/38.645 – Metakrylaatit) (jäljempänä metakrylaattipäätös) perusteella maksamaan sakkoa ja viivästyskorjoja.

Asian tausta

- 2 Unionin yleinen tuomioistuin selosti asian taustan valituksenalaisen tuomion 2–28 kohdassa seuraavasti:
 - ”2 – – komissio velvoitti – – [metakrylaattipäätöksellä] Arkema SA:n ja sen tytäryhtiöt Altuglas International SA:n ja Altumax Europe SAS:n (jäljempänä yhdessä Arkema) maksamaan yhteisvastuullisesti 219 131 250 euron suuruisen sakko kartelliin osallistumisen vuoksi (jäljempänä alkuperäinen sakko).
 - 3 [Vastapuolien], jotka olivat metakrylaattipäätöksessä vahvistetun rikkomisajanjakson aikana Arkeman emoyhtiöitä, katsottiin olevan yhteisvastuussa alkuperäisen sakon, jonka suuruus ensin mainitun osalta oli 181 350 000 euroa ja viimeksi mainitun osalta 140 400 000 euroa, maksamisesta.
 - 4 Arkema maksoi 7.9.2006 alkuperäisen sakon kokonaisuudessaan ja nosti tämän jälkeen – kuten [vastapuolet] olivat samanaikaisesti ja itsenäisesti tehneet – kanteen metakrylaattipäätöksestä (jäljempänä metakrylaatioikeudenkäynti).

Metakrylaatioikeudenkäynti unionin yleisessä tuomioistuimessa

- 5 [Vastapuolet] nostivat 4.8.2006 ja Arkema nosti 10.8.2006 metakrylaattipäätöstä koskevan kumoamiskanteen.
- 6 Asiassa T-206/06 [vastapuolet] vaativat ensisijaisesti unionin yleistä tuomioistuinta kumoamaan metakrylaattipäätöksen.
- 7 Kyseisessä asiassa [vastapuolet] vaativat toissijaisesti unionin yleistä tuomioistuinta myös alentamaan Arkemalle ja [vastapuolille] yhteisvastuullisesti määrätyn alkuperäisen sakon määrää.
- 8 Komissio lähetti 24.7.2008 Arkemalle kirjeen, jossa se kehotti Arkemaa vahvistamaan, että sen 7.9.2006 suorittama maksu oli tehty 'kaikkien yhteisvastuullisten velallisten nimissä', täsmentäen yhtäältä, että 'jos tällainen vahvistus puuttuu ja jos [metakrylaatti]päätös kumotaan sen yrityksen osalta, jonka nimissä maksu tehtiin', se 'palauttaa 219 131 250 euron määrän korkoineen', ja

toisaalta, että 'jos unionin tuomioistuin vahvistaa sakon kokonaisuudessaan tai osittain minkä tahansa muun yhteisvastuullisen velallisen osalta', se 'vaatii tältä maksamatta olevaa summaa kokonaisuudessaan lisättyä 6,09 prosentin viivästyskorolla'.

- 9 Arkema ilmoitti komissiolle 25.9.2008 päivätyllä kirjeellä, että se oli maksanut 219 131 250 euron suuruisen summan 'yhteisvastuullisen velallisen ominaisuudessaan ja että kyseisestä maksusuorituksesta lähtien komission vaatimukset sekä Arkemaa että kaikkia yhteisvastuullisia velallisia kohtaan oli täytetty kokonaisuudessaan'. Tästä syystä Arkema 'ei valitettavasti voinut sallia komission pidättävän mitään summaa siinä tapauksessa, että sen kanne yhteisöjen tuomioistuimessa menesty[isi]'.
- 10 Komissio lähetti [vastapuolille] 24.11.2008 kirjeen, jossa se ilmoitti näille erityisesti Arkeman 25.9.2008 päiväystä kirjeestä ja siitä, että Arkema oli kieltäytynyt täyttämästä komission esittämää yhteistä maksu ilmoitusta.
- 11 [Vastapuolien] kanne hylättiin – – 7.6.2011 annetulla tuomiolla [Total ja Elf Aquitaine v. komissio] (T-206/06, – – EU:T:2011:250).
- 12 Sitä vastoin Arkeman metakrylaattipäätöksestä erikseen nostama kanne hyväksyttiin osittain – – 7.6.2011 annetulla tuomiolla [Arkema France ym. v. komissio] (T-217/06, – – EU:T:2011:251) siten, että Arkemalle määrätyn sakon määrää alennettiin 113 343 750 euroon.
- 13 [7.6.2011 antamassaan tuomiossa Arkema France ym. v. komissio (T-217/06, EU:T:2011:251)] unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että sen oli alennettava täyttä harkintavaltaansa käyttämällä sakon korotusta, jota metakrylaattipäätöksessä oli sovellettu Arkemaan varoittavan vaikutuksen vuoksi, sen huomioimiseksi, ettei Arkema enää ollut [vastapuolien] määräysvallassa sakon määräämisajankohtana ([tuomio 7.6.2011, Arkema France ym. v. komissio, T-217/06], EU:T:2011:251, 338 ja 339 kohta).
- 14 [7.6.2011 annetusta tuomiosta Arkema France ym. v. komissio (T-217/06, EU:T:2011:251)] ei valitettu, ja se on näin ollen lainvoimainen.
- 15 Komissio palautti Arkemalle 5.7.2011 määrätyn arvopäivän mukaisen 119 247 033,72 euron suuruisen summan (105 787 500 euron pääoma lisättyä 13 459 533,72 euron koroilla).

Riidanalaiset kirjeet

24.6.2011 päivätyt kirjeet

- 16 Komissio ilmoitti [vastapuolille] 24.6.2011 päivätyssä kirjeessä, että '[7.6.2011 annetun tuomion Arkema France ym. v. komissio (T-217/06, EU:T:2011:251)] täytäntöön panemiseksi [se] palauttaa Arkemalle määrän, joka vastaa unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun mukaista sakon alentamista'.
- 17 Samassa 24.6.2011 päivätyssä kirjeessä komissio vaati [vastapuolia] 'samanaikaisesti ja siinä tapauksessa, että [7.6.2011 annetusta tuomiosta Total ja Elf Aquitaine v. komissio (T-206/06, EU:T:2011:250)] valitetaan unionin tuomioistuimeen, suorittamaan maksamatta olevan summan 8.9.2006 lähtien kertyneine 6,09 prosentin viivästyskorokoineen' eli 68 006 250 euroa, jonka maksamisesta Total oli 'yhteisvastuussa' 27 056 250 euroon saakka, viivästyskoroilla lisättyä eli 88 135 466,52 euron kokonaismäärän.
- 18 Komissiolle lähetetyssä 29.6.2011 päivätyssä kirjeessä [vastapuolet] väittivät lähinnä, että 7.9.2006 lähtien komission 'kaikki vaatimukset oli täytetty', ja ne esittivät komissiolle useita kysymyksiä saadakseen selvennystä moniin 24.6.2011 päivätyin kirjeen kohtiin.

8.7.2011 päivätty kirje

- 19 Komissio vastasi 8.7.2011 päivätyllä kirjeellä muun muassa, että '[vastapuolten] käsityksestä poiketen komissio ei suinkaan luovu maksamatta olevien summien perinnästä, jos [vastapuolet] luopuvat valituksestaan unionin tuomioistuimessa', ja täsmensi, että '[vastapuolten] vastuu ei lakkaa [7.6.2011 annetussa tuomiossa Arkema France ym. v. komissio (T-217/06, EU:T:2011:251)] tarkennettujen ja Arkeman maksamien summien pidättämiseen'.
- 20 Samassa 8.7.2011 päivätyssä kirjeessä komissio myönsi erehtyneensä määrästä, jota se aikoi vaatia, ja täsmensi, että metakrylaattipäätöksen ja – – [7.6.2011 annetun tuomion Total ja Elf Aquitaine v. komissio (T-206/06, EU:T:2011:250)] sekä – – [7.6.2011 annetun tuomion Arkema France ym. v. komissio (T-217/06, EU:T:2011:251)] täytäntöön panemiseksi Elf Aquitainen maksettavana oleva määrä oli 137 099 614,58 euroa – mukaan lukien 31 312 114,58 euron viivästyskorot [– –] –, josta Total oli yhteisvastuussa 84 028 796,03 euroon saakka.
- 21 Komissio täsmensi 8.7.2011 päivätyssä kirjeessä myös, että jos [vastapuolet] valittaisivat [7.6.2011 annetusta tuomiosta Total ja Elf Aquitaine v. komissio (T-206/06, EU:T:2011:250)], ne voisivat antaa pankkivakuuden sakan maksamisen sijaan.
- 22 [Vastapuolet] maksoivat 18.7.2011 komissiolle 8.7.2011 päivätyssä kirjeessä vaaditun summan eli 137 099 614,58 euroa.

Metakrylaattioikeudenkäynti unionin tuomioistuimessa valituksen johdosta

- 23 [Vastapuolet] valittivat 10.8.2011 [7.6.2011 annetusta tuomiosta Total ja Elf Aquitaine v. komissio (T-206/06, EU:T:2011:250)].

--

- 25 Valitus hylättiin [7.2.2012 annetulla määräyksellä Total ja Elf Aquitaine v. komissio (C-421/11 P, ei julkaistu, EU:C:2012:60)], jossa unionin tuomioistuin hylkäsi kaikki [vastapuolien] vaatimukset.

--

- 28 Toissijaisesti esitetyistä vaatimuksista, jotka koskivat vapautusta viivästyskorkojen maksamisesta, unionin tuomioistuin totesi seuraavaa:
'89 Kyseinen vaatimus on hylättävä, koska sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat, sillä se ei kohdistu [7.6.2011 annettuun tuomioon Total ja Elf Aquitaine v. komissio (T-206/06, EU:T:2011:250)], vaan komission [8.7.2011] päivätyyn kirjeeseen, joka on lisäksi [vastapuolten] unionin yleisessä tuomioistuimessa nostaman ja unionin yleisen tuomioistuin kirjaamoon numerolla T-470/11 kirjatun kanteen kohteena.'"

Menettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 3 Vastapuolet nostivat unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 1.9.2011 toimittamallaan kannekirjelmällä unionin yleisessä tuomioistuimessa riidanalaisista kirjeistä kumoamiskanteen ja vaativat toissijaisesti alentamaan riidanalaisissa kirjeissä vaadittuja määriä sekä vaativat edelliseen nähden toissijaisesti kumoamaan viivästyskorot.

- 4 Komissio esitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 17.11.2011 toimittamallaan asiakirjalla unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan mukaisen oikeudenkäyntiväitteen. Se väitti erityisesti, että riidanalaiset kirjeet olivat kannekelvottomia toimia, koska niillä ei ollut sellaisia sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voisivat vaikuttaa vastapuoliin, ja että viimeksi mainittujen maksuvelvollisuus johtui ainoastaan metakrylaattipäätöksestä.
- 5 Unionin yleinen tuomioistuin tutki valituksenalaisessa tuomiossa aluksi mainitun tuomion 72–101 kohdassa tämän oikeudenkäyntiväitteen.
- 6 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tässä yhteydessä erityisesti vastapuolilta riidanalaisissa kirjeissä vaaditun pääoman määrän osalta, että kyseiset kirjeet eivät olleet vaikuttaneet vastapuolten etuihin muuttaen selvästi SEUT 263 artiklassa tarkoitettulla tavalla niiden oikeusasemaa siitä, millaisena se oli metakrylaattipäätöksen seurauksena.
- 7 Sitä vastoin viivästyskorkojen maksuvelvollisuuden osalta unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tämä ei johtunut millään tavalla metakrylaattipäätöksestä eikä myöskään 7.6.2011 annetusta tuomiosta Total ja Elf Aquitaine v. komissio (T-206/06, EU:T:2011:250) tai 7.6.2011 annetusta tuomiosta Arkema France ym. v. komissio (T-217/06, EU:T:2011:251), koska Arkema oli maksanut välittömästi kyseisen päätöksen antamisen jälkeen alkuperäisen sakon kokonaisuudessaan, joten riidanalainen toimi muutti niiden oikeusasemaa korottaen vastapuolten metakrylaattipäätöksen nojalla maksettavana olevaa summaa.
- 8 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen, että kanne voitiin ottaa tutkittavaksi siltä osin kuin se koski vastapuolilta riidanalaisissa kirjeissä vaadittuja viivästyskorkoja.
- 9 Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin tutki riidanalaisen tuomion 107–118 kohdassa kanteen asiakysymyksen siltä osin kuin se koski vastapuolilta vaadittuja viivästyskorkoja ja hyväksyi kanteen tältä osin.
- 10 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaiset kirjeet siltä osin kuin komissio vaati niissä vastapuolilta viivästyskorkoja, ja hylkäsi kanteen muilta osin.

Asianosaisten vaatimukset ja oikeudenkäynti unionin tuomioistuimessa

- 11 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin
 - kumoaa valituksenalaisen tuomion
 - toteaa, että unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettu kanne on jätettävä tutkimatta
 - velvoittaa vastaajat korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.
- 12 Vastapuolet vaativat, että unionin tuomioistuin
 - hylkää valituksen ja
 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 13 EFTAn valvontaviranomainen hyväksyttiin unionin tuomioistuimen presidentin 17.2.2016 tekemällä päätöksellä väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia. Koska väliintulohakemus oli kuitenkin esitetty vasta unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 190 artiklan 2 kohdassa vahvistetun määräajan päätyttyä, väliintulijalle annettiin työjärjestyksen 129 artiklan 4 kohdan nojalla lupa esittää huomautuksensa vasta 9.6.2016 pidetyssä istunnossa.

Valituksen tarkastelu

Kolmas valitusperuste, joka koskee valituksenalaisen tuomion perustelujen ristiriitaisuutta

Asianosaisten lausumat

- 14 Komissio väittää kolmannessa valitusperusteessaan, joka on tutkittava ensiksi, että valituksenalaisen tuomion perustelut ovat ristiriitaiset.
- 15 Komission mukaan unionin yleinen tuomioistuin totesi virheellisesti valituksenalaisen tuomion 113 kohdassa, että komission vaatimukset sekä Arkemaa että kaikkia vastapuolina olevia yhteisvastuullisia velallisia kohtaan oli täytetty kokonaisuudessaan, vaikka unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 9 kohdassa, että Arkema ”ei [lausumansa mukaan] valitettavasti voinut sallia komission pidättävän mitään summaa siinä tapauksessa, että sen kanne [unionin] tuomioistuimessa menesty[isi]”.
- 16 Komission mukaan tästä Arkemaa koskevasta täsmennyksestä seurasi välttämättä, ettei yhteistä maksuilmoitusta ollut tehty. Näissä olosuhteissa unionin yleinen tuomioistuin ei voinut todeta, että komission vaatimukset sekä Arkemaa että kaikkia yhteisvastuullisia velallisia kohtaan oli täytetty kokonaisuudessaan.
- 17 Vastapuolet katsovat, että kolmas valitusperuste on hylättävä, koska sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi ja koska se joka tapauksessa on selvästi perusteeton.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 18 Komissio väittää pääasiallisesti, että unionin yleinen tuomioistuin on virheellisesti katsonut valituksenalaisen tuomion 113 kohdassa, että komission vaatimukset oli täytetty kokonaisuudessaan, vaikka Arkema ei ollut tehnyt 25.9.2008 päivätyssä kirjeessään yhteistä maksuilmoitusta. Komissio pyrkii perustelujen ristiriitaisuutta koskevan väitteen muodossa asettamaan kyseenalaiseksi tulkinnan, jonka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt tästä kirjeestä tosiseikkoja koskevaa harkintavaltaansa käyttäessään.
- 19 Vaikka kysymys siitä, ovatko unionin yleisen tuomioistuimen tuomion perustelut ristiriitaisia tai riittämättömiä, on oikeuskysymys, joka voi sellaisenaan olla muutoksenhaun kohteena (ks. mm. tuomio 8.2.2007, *Groupe Danone v. komissio*, C-3/06 P, EU:C:2007:88, 45 kohta ja tuomio 14.10.2010, *Deutsche Telekom v. komissio*, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 123 kohta), näin ei ole tosiseikkoja koskevan arvioinnin osalta, joka ei vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kuulu unionin tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin, paitsi jos näyttö on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, mihin ei ole vedottu nyt käsiteltävässä asiassa (ks. vastaavasti mm. tuomio 10.7.2014, *Kreikka v. komissio*, C-391/13 P, ei julkaistu, EU:C:2014:2061, 29 kohta ja tuomio 20.1.2016, *Toshiba Corporation v. komissio*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 40 kohta).
- 20 Näin ollen kolmas valitusperuste on jätettävä tutkimatta.

Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee sitä, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että riidanalaisilla kirjeillä oli sitovia oikeusvaikutuksia

Asianosaisten lausumat

- 21 Komissio väittää ensimmäisessä valitusperusteessaan, joka koskee erityisesti valituksenalaisen tuomion 81–87 kohtaa ja jakautuu kolmeen osaan, lähinnä, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että riidanalaisilla kirjeillä oli sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa vastapuolten etuihin. EFTAn valvontaviranomainen tukee pääasiallisesti tätä valitusperustetta.
- 22 Komissio väittää ensimmäisen valitusperusteen ensimmäisessä osassa, että riidanalaiset kirjeet ovat pelkkiä maksuvaatimuksia, joilla pannaan täytäntöön metakrylaattipäätös ja valmistellaan sen mahdollista pakkotäytäntöönpanoa 7.6.2011 annetun tuomion Total ja Elf Aquitaine v. komissio (T-206/06, EU:T:2011:250) ja 7.6.2011 annetun tuomion Arkema France ym. v. komissio (T-217/06, EU:T:2011:251) seurauksena. Komission mukaan nämä kirjeet eivät kuitenkaan tarkoita vielä kyseisen päätöksen ”pakkotäytäntöönpanoa” eikä niissä näin ollen vahvisteta komission lopullista kantaa. Ainoastaan mainittu päätös voi sen mukaan olla pakkotäytäntöönpanon kohteena, miltä on kuitenkin vältytty tietyllä tavalla vastapuolten suorittamalla maksulla.
- 23 Komissio väittää ensimmäisen valitusperusteen toisessa osassa, että riidanalaisien kirjeiden sisältö osoittaa, että niillä ei ole sitovia oikeusvaikutuksia. Näissä kirjeissä näet ilmaistaan sen mukaan kirjanpitoyksikköjen näkemys metakrylaattipäätöksellä määrätyn sakon perinnästä ja niissä ainoastaan muistutetaan maksutavoista tai ”tuohon päivämäärään mennessä suoritettun sakon määrästä”, mikä on komission mukaan selvästi kyseisen päätöksen täytäntöönpanon yhteydessä toteutettu toimenpide.
- 24 Komissio väittää ensimmäisen valitusperusteen kolmannessa osassa, että riidanalaisilla kirjeillä ei ole tehty mitään lisäyksiä metakrylaattipäätöksen sisältöön. Vastapuolille kuuluva velvollisuus maksaa sakko ja siihen liittyvät korot on ainoastaan seurausta metakrylaattipäätöksestä, luettuna 7.6.2011 annetun tuomion Total ja Elf Aquitaine v. komissio (T-206/06, EU:T:2011:250), 7.6.2011 annetun tuomion Arkema France ym. v. komissio (T-217/06, EU:T:2011:251) ja 7.2.2012 annetun määräyksen Total ja Elf Aquitaine v. komissio (C-421/11 P, ei julkaistu, EU:C:2012:60) valossa. Komissio toteaa, että – kuten unionin yleisen tuomioistuimen ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi – komissiolla ei ole mitään harkintavaltaa tällä alalla, koska viivästyskorkojen vahvistamisesta säädetään unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta 25.10.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 (EUVL 2012, L 298, s. 1) ja sen täytäntöönpanoasetuksen eli asetuksen N:o 966/2012 soveltamissäännöistä 29.10.2012 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 1268/2012 (EUVL 2012, L 362, s. 1) asian kannalta merkityksellisissä säännöksissä.
- 25 Komission mukaan riidanalaisista kirjeistä käy pelkästään ilmi sen aikomus panna metakrylaattipäätös täytäntöön, eikä niillä pyritä saamaan aikaan mitään muita oikeusvaikutuksia kuin mitä mainitulla päätöksellä jo on. Näitä kirjeitä ei voida käsitellä siitä päätöksestä erillään, jonka täytäntöönpanoa niillä valmistellaan.
- 26 Vastapuolet katsovat, että ensimmäinen valitusperuste on osittain jätettävä tutkimatta ja osittain hylättävä perusteettomana.
- 27 Tässä yhteydessä vastapuolet toteavat, että kyseisen valitusperusteen toinen ja kolmas osa on jätettävä tutkimatta, koska niiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat, sillä komissio tyyty näissä osissa pääasiallisesti toistamaan perustelut, jotka se on jo esittänyt unionin yleisessä

tuomioistuimessa, osoittamatta oikeudellisia virheitä, jotka unionin yleinen tuomioistuin on komission mukaan tehnyt tässä yhteydessä ja yksilöimättä valituksenalaisen tuomion niitä kohtia, joita sen väitteet koskevat.

- 28 Vastapuolet katsovat, että ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa on hylättävä perusteettomana.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 29 Komissio väittää ensimmäisessä valitusperusteessaan pääasiallisesti, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että riidanalaiset kirjeet olivat SEUT 263 artiklassa tarkoitettuja kannekelpoisia toimia siltä osin kuin komissio vaati niissä viivästyskorjoja.
- 30 Tämän valitusperusteen toisen ja kolmannen osan tutkittavaksi ottamisen osalta on muistutettava, että erityisesti unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 168 artiklan 1 kohdan d alakohdasta ja 169 artiklan 2 kohdasta seuraa, että valituksessa on ilmoitettava täsmällisesti sekä se, miltä kaikilta osin tuomion kumoamista vaaditaan, että ne oikeudelliset perustelut, joihin erityisesti halutaan vedota tämän vaatimuksen tueksi. Kyseisissä määräyksissä asetettua perusteluvelvollisuutta ei täyty sellainen valitus, jossa vain kerrataan tai toistetaan sanasta sanaan unionin yleisessä tuomioistuimessa jo esitetyt perusteet ja perustelut, sellaisetkin, joiden pohjana olevien tosiseikkojen osalta tämä tuomioistuin on nimenomaisesti omaksunut eri näkemyksen (ks. mm. tuomio 3.10.2013, Inuit Tapiriit Kanatami ym. v. parlamentti ja neuvosto, C-583/11 P, EU:C:2013:625, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 31 Jos valittaja kuitenkin riitauttaa unionin yleisen tuomioistuimen tekemän unionin oikeuden tulkinnan tai soveltamisen, ensimmäisessä oikeusasteessa tutkittuja oikeuskysymyksiä voidaan käsitellä uudelleen valituksen yhteydessä. Muutoksenhakumenettelyn tarkoitus jäisi nimittäin osaksi toteutumatta, jollei valittaja voisi tällä tavoin perustaa valitustaan perusteisiin ja perusteluihin, jotka on esitetty jo unionin yleisessä tuomioistuimessa (tuomio 12.9.2006, Reynolds Tobacco ym. v. komissio, C-131/03 P, EU:C:2006:541, 51 kohta ja tuomio 3.10.2013, Inuit Tapiriit Kanatami ym. v. parlamentti ja neuvosto, C-583/11 P, EU:C:2013:625, 47 kohta).
- 32 Nyt käsiteltävässä asiassa komissio ei erityisesti ensimmäisen valitusperusteen toisessa ja kolmannessa osassa pyri ainoastaan siihen, että unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettu kanne tutkitaan uudelleen, vaan se pyrkii erityisesti riitauttamaan sen oikeudellisen päättelyn, jonka nojalla unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että riidanalaisilla kirjeillä oli sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat muuttaa kyseisten yritysten oikeusasemaa.
- 33 Komissio on lisäksi esittänyt oikeudellisesti riittävällä tavalla valituksenalaisen tuomion ne kohdat, joita sen mukaan rasittaa oikeudellinen virhe, sekä vaatimuksensa tueksi esitetyt oikeudelliset perustelut, mikä mahdollistaa siten sen, että unionin tuomioistuin voi harjoittaa valvontaansa.
- 34 Tästä seuraa, että ensimmäinen valitusperuste on otettava tutkittavaksi.
- 35 Ensimmäisen valitusperusteen, jonka eri osat on tutkittava yhdessä, asiakysymyksestä on muistutettava heti aluksi, että kumoamiskanteiden tutkittavaksi ottamista koskevasta hyvin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että arvioitaessa, voiko jokin toimi olla kumoamiskanteen kohteena, tarkastelun kohteeksi on otettava toimen asiasisältö eikä toimen muodolla lähtökohtaisesti ole merkitystä (ks. vastaavasti mm. tuomio 22.6.2000, Alankomaat v. komissio, C-147/96, EU:C:2000:335, 27 kohta ja tuomio 17.7.2008, Athinaiki Techniki v. komissio, C-521/06 P, EU:C:2008:422, 43 kohta).
- 36 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy samoin ilmi, että kumoamiskanteen kohteeksi kelpaavia toimia tai päätöksiä ovat vain sellaiset toimenpiteet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen selvästi tämän oikeusasemaa ks. mm. tuomio 17.7.2008, Athinaiki Techniki

- v. komissio, C-521/06 P, EU:C:2008:422, 29 kohta; tuomio 26.1.2010, Internationaler Hilfsfonds v. komissio, C-362/08 P, EU:C:2010:40, 51 kohta ja tuomio 9.12.2014, Schönberger v. parlamentti, C-261/13 P, EU:C:2014:2423, 13 kohta).
- 37 Siten kumoamiskanteen kohteena voi olla pääsääntöisesti vain toimenpide, jolla kyseinen toimielin vahvistaa lopullisesti kantansa hallinnollisen menettelyn päätteeksi. Sen sijaan kannekelpoisiksi toimiksi ei erityisesti voida luokitella menettelyn kuluessa toteutettuja toimenpiteitä, joilla on tarkoitus valmistella lopullista päätöstä, eikä vahvistavia toimia tai pelkkiä täytäntöönpanotoimia, koska tällaisilla toimilla ei pyritä saamaan aikaan sitovia oikeusvaikutuksia, jotka ovat itsenäisiä valmisteltavan, vahvistettavan tai täytäntöön pantavan unionin toimielimen toimen oikeusvaikutuksiin nähden (ks. vastaavasti mm. tuomio 12.9.2006, Reynolds Tobacco ym. v. komissio, C-131/03 P, EU:C:2006:541, 55 kohta; tuomio 6.12.2007, komissio v. Ferriere Nord, C-516/06 P, EU:C:2007:763, 29 kohta ja tuomio 26.1.2010, Internationaler Hilfsfonds v. komissio, C-362/08 P, EU:C:2010:40, 52 kohta).
- 38 Komissio väittää tätä taustaa vasten riidanalaisissa kirjeissä vaaditun viivästyskorkeiden maksuvelvollisuuden osalta ensimmäisen valitusperusteensa yhteydessä pääasiallisesti, että näillä kirjeillä ei ole sitovia oikeusvaikutuksia, jotka olisivat erillisiä metakrylaattipäätöksestä johtuviin oikeusvaikutuksiin nähden, koska mainittu viivästyskorkeiden maksuvelvollisuus perustuu vain tähän päätökseen ja sen kannalta merkityksellisiin säännöksiin eikä mainituilla kirjeillä ole lisätty niihin mitään. Näin ollen riidanalaiset kirjeet ovat luonteeltaan vain valmistelevia ja koskevat metakrylaattipäätöksen mahdollista pakkotäytäntöönpanoa.
- 39 Nyt käsiteltävän asian kaikki merkitykselliset olosuhteet huomioon ottaen tällaisia perusteluja ei voida hyväksyä.
- 40 Tässä yhteydessä on muistutettava heti aluksi, että metakrylaattipäätöksellä, jolla Arkemalle määrättiin 219 131 250 euron suuruinen sakko, vastapuolien, jotka olivat sen emoyhtiöitä, katsottiin olevan yhteisvastuussa sakosta niin, että maksettava määrä oli niiden osalta 140,4 miljoonaa euroa ja 181,35 miljoonaa euroa.
- 41 Tämän jälkeen 7.6.2011 annetulla tuomiolla Arkema France ym. v. komissio (T-217/06, EU:T:2011:251) Arkemalle määrätyn sakon määrää alennettiin 113 343 750 euroon. Sitä vastoin vastapuolille määrätyn sakon määrä pysyi muuttumattomana 7.6.2011 annetun tuomion Total ja Elf Aquitaine v. komissio (T-206/06, EU:T:2011:250) seurauksena, mikä vahvistettiin lisäksi 7.2.2012 annetussa määräyksessä Total ja Elf Aquitaine v. komissio (C-421/11 P, ei julkaistu, EU:C:2012:60, 83 kohta).
- 42 Lopuksi on todettava, että asiassa on kiistatonta, kuten unionin yleinen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen tuomion 112 kohdassa, että Arkema maksoi 7.9.2006 metakrylaattipäätöksellä asetetun alkuperäisen sakon koko määrän eli 219 131 250 euroa.
- 43 Tässä yhteydessä on todettava ensinnäkin, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 113 kohdassa, että Arkeman komissiolle 25.9.2008 osoittamasta kirjeestä kävi ilmi, että Arkema oli selkeästi ilmoittanut, että komission ”vaatimukset sekä Arkemaa että kaikkia yhteisvastuullisia velallisia kohtaan oli täytetty kokonaisuudessaan”, ja Arkema oli näin ollen maksanut alkuperäisen sakon kokonaisuudessaan myös vastapuolten osalta, eikä tätä arviointia voida, kuten käy ilmi tämän tuomion 18–20 kohdassa selostetuista perusteluista, asettaa kyseenalaiseksi nyt käsiteltävän valituksen yhteydessä.
- 44 Toiseksi on muistutettava, että tilanteessa, jossa emoyhtiön vastuu on johdettu täysin sen tytäryhtiön vastuusta ja jossa mikään muu tekijä ei yksilöi sitä käyttäytymistä, josta emoyhtiötä moititaan, emoyhtiön vastuu ei voi olla suurempi kuin sen tytäryhtiön vastuu (ks. vastaavasti tuomio 22.1.2013, komissio v. Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, 37, 39, 43 ja 49 kohta sekä tuomio 17.9.2015, Total v. komissio, C-597/13 P, EU:C:2015:613, 38 kohta).

- 45 Nyt käsiteltävässä asiassa vastapuolten yhteisvastuu Arkemaa kohtaan oli johdettu täysin tytäryhtiön vastuusta, eikä siihen liittynyt mitään muita tekijöitä. Näin ollen unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi – kuten julkisasiamies on todennut erityisesti ratkaisuehdotuksensa 64–68 kohdassa, ja riippumatta siitä seikasta, onko Arkema tehnyt yhteisen maksuilmoituksen –, että Arkeman maksettua alkuperäisen sakon kokonaisuudessaan, mikä on joka tapauksessa riidatonta, komissiolla ei ollut enää oikeutta vaatia vastapuolilta tätä koskevia maksuja.
- 46 Edellä esitettyjen toteamusten perusteella on näin ollen katsottava, että – kuten unionin yleinen tuomioistuin on perustellusti todennut valituksenalaisen tuomion 116 kohdassa – komissio ei voinut riidanalaisissa kirjeissä perustellusti vaatia vastapuolilta viivästyskorkoa metakrylaattipäätöksessä määrätyn sakon perusteella.
- 47 Tästä seuraa, että – toisin kuin komissio väittää – ei voida katsoa, että näissä kirjeissä, siltä osin kuin komissio vaati niissä perusteettomia viivästyskorkoja, ainoastaan vahvistettiin metakrylaattipäätöksestä johtuvia velvoitteita ja että ne olivat luonteeltaan vain valmistelevia ja koskivat metakrylaattipäätöksen mahdollista pakkotäytäntöpanoa.
- 48 Vaikka siis kirjeet, joissa komissio ainoastaan vaati metakrylaattipäätöksen kaltaisen kilpailusääntöjen rikkomista koskevan päätöksen adressaateilta siinä määrätyn sakon tai mahdollisten viivästyskorkojen maksamista, voivat lähtökohtaisesti olla vain pelkkiä kehotuksia panna mainittu päätös täytäntöön eikä niillä siten ole sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kyseisten yritysten etuihin (ks. vastaavasti tuomio 6.12.2007, komissio v. Ferriere Nord, C-516/06 P, EU:C:2007:763, 29 kohta), näin ei ole riidanalaisten päätösten osalta, kun otetaan huomioon niiden asiasisältö, koska niissä vaaditaan vastapuolia maksamaan viivästyskorkoa siitä huolimatta, että alkuperäisen sakon määrä on suoritettu kokonaisuudessaan, ja niillä muutetaan näin ollen tosiasiallisesti vastapuolille kuuluvaa rahallista velvoitetta.
- 49 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan erityisesti valituksenalaisen tuomion 99 kohdassa, että riidanalaisilla kirjeillä oli, siltä osin kuin komissio vaati niissä viivästyskorkoja, sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa vastapuolten etuihin muuttaen selvästi niiden oikeusasemaa, ja luokitellessaan nämä kirjeet näin ollen SEUT 263 artiklassa tarkoitetuiksi kannekelpoisiksi toimiksi.
- 50 Ensimmäinen valitusperuste on näin ollen hylättävä perusteettomana.

Toinen valitusperuste, joka koskee vireilläolovaikutusta ja oikeusvoimaa koskevien periaatteiden loukkaamista

Asianosaisten lausumat

- 51 Komissio väittää toisessa valitusperusteessaan pääasiallisesti, että unionin yleinen tuomioistuin on loukannut vireilläolovaikutusta ja oikeusvoimaa koskevia periaatteita erityisesti, koska se on käsitellyt valituksenalaisen tuomion 80 ja 93–101 kohdassa viivästyskorkojen maksamista koskevaa kysymystä muusta metakrylaattipäätöksestä erillään.
- 52 Metakrylaattipäätöksen 2 artiklaan sisältyy tässä yhteydessä määräyksiä ensisijaisesti määrätystä sakosta ja koroista, jotka on maksettava, mikäli sakkoa ei makseta ja jotka ovat sakkoon nähden liitännäisiä. Komissio toteaa, että valituksenalaisen tuomion antamiseen johtaneen kanteen nostamishetkellä unionin tuomioistuimessa oli vielä vireillä valitus asiassa C-421/11 P, joka koski mainittua päätöstä. Lisäksi 7.2.2012 annetun määräyksen Total ja Elf Aquitaine v. komissio (C-421/11 P, ei julkaistu, EU:C:2012:60) seurauksena mainittu päätös tuli lainvoimaiseksi vastapuolten osalta kaikilta osin ja siis myös korkoja koskevilta osin.

53 Vastapuolet kiistävät toisen valitusperusteen asiakysymyksen osalta ja väittävät erityisesti, että vireilläolovaikutusta kahden asian välillä ja oikeusvoimaa koskevat edellytykset, sellaisina kuin ne käyvät ilmi unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, eivät täyty nyt käsiteltävässä asiassa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

54 Siltä osin kuin toinen valitusperuste perustuu pääasiallisesti ensimmäisen valitusperusteen yhteydessä selostettuun komission väitteeseen, jonka mukaan riidanalaisiin kirjeisiin sisältyvällä viivästyskorjoja koskevalla vaatimuksella vain pannaan täytäntöön se, mitä metakrylaattipäätöksessä on määrätty, eikä sitä voida käsitellä tuosta päätöksestä erillään, on todettava, kuten käy ilmi erityisesti tämän tuomion 44–52 kohdasta, että tätä väitettä ei voida hyväksyä.

55 Lisäksi unionin tuomioistuin on todennut samansuuntaisesti 7.2.2012 annetun määräyksen Total ja Elf Aquitaine v. komissio (C-421/11 P, ei julkaistu, EU:C:2012:60) 89 kohdassa – kuten unionin yleinen tuomioistuin on perustellusti todennut valituksenalaisen tuomion 100 kohdassa –, että vastapuolten mainitun määräyksen antamiseen johtaneen valituksensa yhteydessä esittämä vaatimus, joka koski koronmaksuvelvollisuudesta vapauttamista, oli jätettävä tutkimatta, koska sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuivat, sillä se ei koskenut valituksen kohteena ollutta tuomiota ja siten metakrylaattipäätöstä vaan riidanalaisia kirjeitä, joissa vaadittiin viivästyskorjoja.

56 Toinen valitusperuste on näin ollen hylättävä perusteettomana.

57 Koska mitään komission esittämistä valitusperusteista ei ole hyväksytty, valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

58 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdassa määrätään, että jos valitus on perusteeton, unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.

59 Saman työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan, jota sovelletaan valituksen käsittelyyn työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla, mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt asian ja koska vastapuolet ovat vaatineet komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, komissio on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan lisäksi vastapuolien oikeudenkäyntikulut.

60 Saman työjärjestyksen 140 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan sen 184 artiklan 1 kohdan nojalla myös valituksen käsittelyyn, EFTAn valvontaviranomainen, joka on asiassa väliintulijana, vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

61 Näin ollen EFTAn valvontaviranomainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Euroopan komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Total SA:n ja Elf Aquitaine SA:n oikeudenkäyntikulut.

3) EFTAn valvontaviranomainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset